

Nález rádel z doby bronzové v Opavě

Teze referátu Tomáš Krampera

V referátu jsem shrnul studii zabývající se nálezem dřevěných rádel v Opavě (Kováčik et al. 2022). Rádlá se našla na místě někdejšího ramene řeky Opavy a byla datována do období mladší fáze slezské fáze. Obě rádlá lze přiřadit k typu Walle, která jsou vyrobená z jednoho samorostlého rozsochu s vyrobeným plazem a patou plazu, kam se připojovala kleč. Na hřídeli se nachází háček, sloužící k připojení na oj. Tento typ rádlá je nejlépe doložený v době bronzové. Paty rádel jsou zdeformovány používáním, lze je ale předpokládat na základě stále viditelného umístění otvoru pro ukotvení kleče. V roce 2015 proběhla pod vedením Jana Peterky experimentální výroba rádel a následná experimentální orba. Tato práce dala možnost prozkoumat tehdejší výrobu a osvětlila pár otázek vztahující se k výrobě rádel (rychlá výroba, ukotvení hřídele k oji aj.) a k orbě (například vznik brázd v profilu ve tvaru V a U. Profil brázd je zde následně diskutován a dokládán na příkladech z jiných studií (Pleinerová 1981, 133; Tegtmeier 1993, 135).

Článek často odkazuje také na práci Petera Vilhelma Globa z roku 1951, kde ve své práci „Ard og plov i Nordens oldtid“ zpracovává základní typologii rádel v severní Evropě, která se ale již značně posunula dopředu, nicméně analogie k opavským rádlům jsou zde stále platné (například způsob uchycení oje k hřídeli). Rádlům na našem území se věnoval již v roce 1961 a 1963 František Šach ve svých pracích vydaných ve sborníku „Vědecké práce Zemědělského muzea“, kde popisuje minulost a vývoj orebního nářadí na území ČSSR. Nicméně jeho přednesené výsledky jsou již překonány jak prací Ursuly Tegtmeier, tak i samotným objevem dvou opavských rádel.

Na závěr je nutno uvést, že objev těchto dvou rádel je unikátní pro české území, kde se nenašel žádný jiný nález tohoto druhu. Je také otázkou, proč se rádlá nacházela ve vodě, autoři studie pak předkládají hypotézy, které bude ovšem potřeba ověřit a dokázat v budoucnu. Tento nález nás také vede k tomu, že je potřeba věnovat pozornost i nepravděpodobným archeologickým lokalitám, například bývalému říčnímu toku.

Literatura:

Juchelka, J. 2014: Lužická kultura v českém Slezsku. Spisy Archeologického ústavu AV ČR 47. Brno: Archeologický ústav AV ČR.

Kováčik, P. – Pavelka, J. – Hořínková, A. 2022: Rádlá z pozdní doby bronzové z Opavy. Archeologické rozhledy 74. 155-179.

Pleinerová, I. 1981: Problém stop orby v časně eneolitickém nálezu z Března. Archeologické rozhledy 33. 133-141.

Šach, F. 1961: Rádlo a pluh na území Československa. Část I. Nejstarší orební nářadí. Vědecké práce Zemědělského muzea 1961, 25–155.

Šach, F. 1963: Soustava oradel starého světa a zařazení nářadí z území Československa. Vědecké práce Zemědělského muzea 1963, 173–231.

Tegtmeier, U. 1993: Neolithische und bronzezeitliche Pflugspuren in Norddeutschland und den Niederlanden. Archäologische Berichte 3. Bonn: HoloS.